

Sygn. akt VIA Ca 1233/12

POSTANOWIENIE

Dnia 5 marca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA – Małgorzata Manowska

Sędzia SA – Anna Orłowska (spr.)

Sędzia SA – Jerzy Paszkowski

Protokolant – sekr. sąd. Agnieszka Janik

po rozpoznaniu w dniu 5 marca 2013 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa J. K.

przeciwko (...) sp. j. (...) i spółka w S.

o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

z dnia 28 maja 2012 r.

sygn. akt XVII AmC 3674/10

p o s t a n a w i a :

uchylić zaskarżony wyrok uzupełniony postanowieniem z dnia 2 lipca 2012 r. w zakresie rozstrzygnięcia zawartego w punkcie pierwszym tego wyroku i pozew odrzucić.

VI ACa 1233/12

UZASADNIENIE

Powód J. K. wniósł o uznanie za niedozwolone i zakazanie wykorzystywania w obrocie z konsumentami postanowienia wzorca umowy stosowanego przez pozwanego (...) sp. j. (...) i spółka w S. o treści: „Wszelkie spory wynikłe w związku z realizowaniem umów kupna – sprzedaży między sklepem (...) a konsumentami będą rozstrzygane w pierwszej kolejności na drodze negocjacji, z intencją polubownego zakończenia sporu. Jeśli jednak nie byłoby to możliwe, lub też byłoby niesatysfakcjonujące dla którejkolwiek ze stron, wszelkie spory będą rozstrzygane przez sąd powszechny w Gdańsku, właściwy dla siedziby sprzedawcy.”

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa podnosząc, iż nigdy nie zamieszczał na stronie internetowej przedłożonego do akt sprawy regulaminu.

Wyrokiem z dnia 28 maja 2012 r. Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów oddalił powództwo.

Powyższy wyrok uzupełniony został postanowieniem z dnia 2 lipca 2012 r. poprzez zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kwoty 377 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd I instancji ustalił, że (...) sp. j. (...) i spółka w S. prowadzi działalność gospodarczą, w ramach której prowadzi sklep internetowy z akcesoriami meblowymi i oświetleniowymi. W sklepie nie ma regulaminu i pozwana spółka nigdy nie posługiwała się regulaminem zawierającym kwestionowaną klauzulę. Regulamin był opracowywany próbnie przez informatyka na etapie powstawania witryny internetowej i nie został wprowadzony do stosowania.

Sąd Okręgowy wskazał, iż przedmiotem sporu w niniejszej sprawie była kwestia stosowania regulaminu zawierającego kwestionowaną klauzulę. Pozwany zaprzeczając w tym zakresie twierdzeniom pozwu, przedstawił wydruk informacji, jaka pojawiła się 2 grudnia 2010 r., mającej świadczyć o tym, że w witrynie internetowej prowadzone były prace. Ponadto zgłosił dowód z przesłuchania świadka J. R., na podstawie zeznań którego Sąd I instancji przyjął, iż pozwany nie posługiwał się regulaminem, a co za tym idzie nie stosował i nie stosuje spornej klauzuli.

Niezależnie od powyższego, dokonując oceny przytoczonej klauzuli, Sąd Okręgowy uznał, że zakwestionowane przez powoda postanowienie spełnia przesłanki niedozwolonej klauzuli wymienionej w art. 385³ pkt 23 k.c., ponieważ narzuca rozpoznanie sprawy przez sąd, który wedle ustawy nie jest miejscowo właściwy. Kwestionowana klauzula, niezależnie od sporu, narzuca jedną właściwość – sądu siedziby przedsiębiorcy. Sąd I instancji wskazał, że co do zasady zmiana właściwości miejscowej sądu jest dopuszczalna w sprawach konsumenckich, gdyż przepisy kodeksu postępowania cywilnego nie przewidują w tym wypadku właściwości wyłącznej. W ocenie Sądu Okręgowego, zakwestionowane postanowienie w swej istocie ogranicza możliwość wyboru innego sądu, który mógłby być właściwym do rozpoznania sprawy wynikłej z umowy pomiędzy pozwanym przedsiębiorcą a konsumentem. Zapis ten wyłącza możliwość skorzystania zarówno z właściwości miejscowej ogólnej (art. 27 § 1 k.p.c.), jak i z właściwości przemiennej (art. 34 k.p.c.). W tym stanie rzeczy Sąd I instancji uznał, że omawiana klauzula kształtuje prawa i obowiązki konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy.

Dodatkowo Sąd Okręgowy zaznaczył, że w rejestrze klauzul niedozwolonych, prowadzonym przez Prezesa UOKiK, figurują klauzule o sensie identycznym z zakwestionowanym postanowieniem, przykładowo cytując kilka wpisanych klauzul i przytaczając kolejne klauzule o zbliżonej treści, które uznane zostały za abuzywne wyrokami Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Powyższy wyrok zaskarżył apelacją powód wnosząc o jego zmianę poprzez uznanie za niedozwolone i zakazanie stosowania w obrocie z konsumentami wskazanego w pozwie postanowienia wzorca umownego w postaci regulaminu sklepu internetowego, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, a także naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów skutkujące jej dowolnością, polegające na przyjęciu, że pozwany nie posługiwał się spornym wzorcem w postaci regulaminu sklepu internetowego, podczas gdy zebrane w sprawie dowody w postaci dołączonych do pozwu wydruków, a także ocena dokonana przez pryzmat doświadczenia życiowego i praktyki obrotu przeczą takiej konstatacji.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Zgodnie z art. 479⁴³ k.p.c. wyrok prawomocny uznający postanowienie wzorca umowy za niedozwolone i zakazujący jego stosowania ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania tego postanowienia wzorca umowy do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c.

Jak wskazał Sąd Okręgowy, co również z urzędu wiadomym jest Sądowi Apelacyjnemu rozpoznającemu niniejszą sprawę, do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, prowadzonego przez Prezesa Urzędu

Ochrony Konkurencji i Konsumentów wpisanych zostało co najmniej kilka klauzul tożsamyh z postanowieniem, co do którego stwierdzenia abuzywności domagał się powód niniejszym pozwem, wniesionym już po dokonaniu wpisu do ww. rejestru. Wobec powyższego rozstrzygnięcia wymagał wpływ art. 479⁴³ k.p.c. na dopuszczalność prowadzenia procesu w sprawie niniejszej.

Stanowisko zajmowane przez Sąd Najwyższy w powyższej kwestii nie jest jednolite. W uchwale z dnia 19 grudnia 2003 r. (III CZP 95/03, OSNC 2005/2/25) Sąd Najwyższy wskazał, że powaga rzeczy osądzonej wyroku uznającego postanowienie wzorca umowy za niedozwolone wyłącza – od chwili wpisania tego postanowienia do rejestru (art. 479⁴³ w związku z art. 365 i art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c.) – ponowne wytoczenie powództwa w tym przedmiocie, także przez osobę nie biorącą udziału w sprawie, w której wydano wyrok. Następnie w uchwale z 7 października 2008 r. (III CZP 80/08, OSNC 2009/9/118) Sąd Najwyższy uznał, że rozszerzona prawomocność wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone nie wyłącza możliwości wytoczenia powództwa przez tego samego lub innego powoda – w tym także przez organizację społeczną działającą na rzecz ochrony interesów konsumentów – przeciwko innemu przedsiębiorcy, niebiorącemu udziału w postępowaniu, w którym zapadł wyrok, stosującemu takie same lub podobne postanowienia wzorca, jak wpisane do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c.

Sąd Apelacyjny w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę podziela pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w uchwale z 19 grudnia 2003 r. Sąd Najwyższy wyjaśnił w niej, że granicami podmiotowymi powagi rzeczy osądzonej objęte są w zasadzie strony procesu, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby; w takich wypadkach dochodzi do połączenia rozszerzonej prawomocności z powagą rzeczy osądzonej. Wypadki rozszerzonej podmiotowo prawomocności materialnej należy rozpatrywać nie tylko w aspekcie mocy wiążącej prawomocnego orzeczenia (art. 365 § 1 k.p.c.), ale także w aspekcie powagi rzeczy osądzonej (art. 366 k.p.c.). Sąd Najwyższy wskazał również, że wypadki rozszerzonej prawomocności i powagi rzeczy osądzonej można podzielić na dwie grupy; pierwszą stanowią wypadki, w których wyrok - ze względu na szczególny charakter przedmiotu osądu - skutkuje dla wszystkich i przeciw wszystkim (np. art. 435 § 1 i art. 458 § 1 k.p.c.), natomiast do drugiej grupy należą wypadki, w których wyrok skutkuje wobec osób trzecich ze względu na szczególny stosunek tych osób do jednej ze stron procesu i tylko wobec niej (np. wypadki następstwa prawnego, w tym objęte regulacją art. 192 pkt 3 k.p.c.). Tożsamość stron procesowych, jako warunek istnienia powagi rzeczy osądzonej, skutkującej w innej, późniejszej sprawie odrzuceniem pozwu (art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c.), zachodzi więc, zdaniem Sądu Najwyższego zarówno wtedy, gdy w obydwu sprawach uczestniczą te same strony - bez względu na rolę procesową - ***jak i wtedy, gdy zamiast strony wcześniejszego procesu występuje jej następcą prawny lub inna osoba objęta w danym wypadku rozszerzoną prawomocnością.*** W dalszym ciągu Sąd Najwyższy wskazał, że przedstawiona koncepcja ujmowania rozszerzonej prawomocności materialnej w łączności z powagą rzeczy osądzonej, akceptowana przez przeważającą część doktryny, jak też znajdująca odzwierciedlenie w judykaturze Sądu Najwyższego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 1971 r., III CRN 361/71, OSPiKA 1972, nr 10, poz. 179, oraz z dnia 27 kwietnia 1999 r., III CKN 48/99, nie publ.) pozwala przyjąć, że powaga rzeczy osądzonej wyroku uznającego postanowienie wzorca umowy za niedozwolone wyłącza - od chwili wpisania tego postanowienia do rejestru (art. 479⁴³ w związku z art. 365 i art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c.) - ponowne wytoczenie powództwa w tym przedmiocie, także przez osobę nie biorącą udziału w sprawie, w której wydano wyrok; pozew obejmujący takie powództwo podlega odrzuceniu (art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c.).

Sąd Najwyższy wyjaśnił również, że celem podstawowym postępowania w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone jest usunięcie postanowień wzorca uznanych za abuzywne z obrotu ze skutkiem nie tylko dla stron procesu, lecz także wobec osób trzecich (erga omnes). Oznacza to w sposób oczywisty, zdaniem Sądu Apelacyjnego, że powaga rzeczy osądzonej wynikająca z rozszerzonej mocy wiążącej, o jakiej mowa w art. 479⁴³ k.p.c. obejmuje również po stronie pozwanej innych przedsiębiorców, którzy posługują się wzorcem umowy zawierającym postanowienie wpisane do rejestru prowadzonego przez Prezesa UOKiK.

Z powyższych względów za niezasadne należy uznać stanowisko, że wyrok wydany w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone eliminuje niedozwolone postanowienia tylko z konkretnego wzorca, a nie w ogóle

z obrotu. Wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, uznając konkretne postanowienia wzorca umowy za abuzywne, wyłącza je z wszelkich wzorców umów, niezależnie od przedsiębiorcy posługującego się tym wzorcem. Natomiast inną kwestią jest indywidualne uzgodnienie z konsumentem takiego postanowienia i wprowadzenie go do umowy. Wskazać także należy, że kwestia zmiany okoliczności sprawy (czy też innych okoliczności) nie stoi na przeszkodzie odmowie odrzucenia pozwu w przypadku, gdy uznaje się, że rozszerzona moc wiążąca wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów pokrywa się z zakresem powagi rzeczy osądzonej. Takie okoliczności należałoby bowiem zaliczyć do zdarzenia o charakterze causa superveniens, prowadzącego do wygaśnięcia powagi rzeczy osądzonej. Takie okoliczności jednak w sprawie niniejszej nie zachodzą.

Zważyć przy tym należy, że stosownie do art. 479⁴⁵ § 3 k.p.c. rejestr postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone jest jawny. Jawność ta pozwala przedsiębiorcom formułującym własny wzorzec na zapoznanie się z postanowieniami wzorców uznanymi za niedozwolone, których stosowanie zostało zakazane, i respektowanie wyroku sądu, na podstawie którego wpis został dokonany. W przeciwnym razie stosowną interwencję powinien podjąć już Prezes UOKiK na podstawie art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy z 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.).

Z tych wszystkich względów Sąd Apelacyjny uznał, że w sprawie niniejszej zachodzi przeszkoda do merytorycznego rozpoznania pozwu w postaci powagi rzeczy osądzonej i na podstawie art. 386 § 3 k.p.c. orzekł jak na wstępie.